Nr. 7. Lwów, dnia 15. sierpnia 1919. Rok LI.

ROLNIK

PRENUMERATA wraz z „*Miesięcznikiem ogrodniczym*“ wynosi wraz z przesyłką półrocznie K 36·—.

Cena numeru pojedyńczego K 1·50.

ORGAN TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO
WYCHODZI KAŻDEGO PIĄTKU
pod redakcyą
BRONISŁAWA JANOWSKIEGO
inspektora Towarzystwa Gospodarskiego.
ADRES REDAKCYI I ADMINISTRACYI:
LWÓW, UL. KOPERNIKA 20, oficyny III. p.

Ogłoszenia i prenumeratę przyjmuje: Administracya „Rolnika“, Rady Oddziałów i Spółki handlowo-rolnicze T. G.

Rękopisów Redakcya nie zwraca.

Reklamacye uwzględnia się tylko do wyjścia numeru następnego.

Przedruk artykułów bez podania źródła nie dozwolony.

TREŚĆ:

Dr. WŁADYSŁAW KUBIK.

Rozpaczać czy radować się?

(Po uchwaleniu reformy rolnej.)

Epokowa uchwała sejmowa, mająca zupełnie zmienić dotychczasowy ustrój rolny, poruszyła tyle różnorodnych spraw, że w prasie całej Polski czytamy rozmaite publikacye, rozważające jakie korzyści, ewentualnie jakie szkody przyniesie społeczeństwu zamierzona reforma. Jedne artykuły każą widzieć czytelnikom świetną przyszłość Polski po dokonaniu zmiany ustroju rolnego, inne wszystko przedstawiają w ciemnych barwach. Na szczęście jest jeszcze trzecia grupa publikacyi, z których nie przebija ani rozpacz, ani przedwczesna radość, lecz pobudka do pracy i do zwiększenia produkcyi rolniczej.

Takie sprzeczne i różnorodne artykuły wywołują w szerokich kołach społeczeństwa pewien zamęt i szkodliwe dzielenie się na dwa obozy: rozpaczających i radujących się. Tymczasem w interesie całego państwa i najszerszych kół leży konieczność połączenia wszystkich w jednym obozie ludzi pracujących nad zwiększeniem produkcyi i oświaty rolniczej.

Program zwolenników pracy jest dla wszystkich sympatyczny, gdyż potęguje nasze siły, nie wprowadza w tym bardzo krytycznym momencie szkodliwej depresyi, a zarazem umożliwia porozumienie się innych obozów. Rozważanie, jakie prace czekają nas, będzie ważnym środkiem pomocnym w uspokojeniu opinii, podniecenej uchwaleniem reformy rolnej.

Zobaczymy bowiem, że przy wprowadzeniu tych uchwał w życie są tak znaczne trudności, że uda się usunąć je tylko przez bardzo wytężoną pracę, wyrozumiałość i ustępstwa na rzecz Ojczyzny, która w dobie obecnej wymaga wielkiego ładu i wewnętrznego spokoju.

Do największych trudności należy niemożliwość równoczesnego zadowolenia ludności miejskiej i wiejskiej przy podziale ziemi pod dużemi miastami. Jak wiadomo, art. V. uchwalonej reformy rolnej przewiduje konieczność zakładania ogrodów robotniczych i miast ogrodowych. Gdybyśmy chcieli rychło wprowadzić w życie taką ustawę, to albo musimy usunąć z pod miast włościan, albo rozszerzyć ich gospodarstwa z uszczerbkiem idei ogrodów działkowych.

Tymczasem czytamy już w prasie liczne artykuły upominające się o ziemię na te różne cele. To tworzy taki nastrój, który może wywołać uczucia radości wskutek obiecania ziemi, a także budzić niepokój, że żąda się więcej, niż dać można.

W interesie wszystkich leży bardzo wstrzemięźliwe traktowanie tych spraw. **Nie można stawiać żadnych projektów, któreby zmniejszyły produkcyę rolniczą dla miast, a trzeba tak pokierować parcelacyą, ażeby miastom zapewnić rozwój przez zarezerwowanie ziemi na zakładanie miast ogrodowych bez uszczerbku dla rolnictwa.**

Są to jednak dwie zupełnie sprzeczne i na pozór niewykonalne idee. Ale wobec dzisiejszego stanu tej sprawy nie można dopuścić do tego, by przez gwałtowne rozdmuchanie pożądania ziemi wśród mieszkańców wsi i miast utrudnić zwiększenie produkcyi rolniczej.

Czytając wszystkie rozprawy o reformie rolnej, stwierdzam fakt, że jest za wiele głosów radości i nadziei na obiecaną ziemię, a za mało głosów nawołujących do pracy, ażeby przed wprowadzeniem w życie uchwalonej reformy wykazać, jaką drogą pójść należy, ażeby wybrnąć z tej bardzo trudnej sytuacyi.

Te artykuły w różnych popularnych czasopismach, które rozbudzają pożądanie ziemi wśród ludu, największą szkodę wyrządzają swoim czytelnikom, jeżeli za wiele obiecują, a równocześnie nie wykazują, jakie trudności i prace trzeba pokonać, ażeby można było obietnicy dotrzymać.

Sądzę, że byłoby bardzo wskazanem zachęcenie do pracy, do zwiększenia produkcyi i do szerzenia oświaty rolniczej, ażeby tych, którzy się cieszą z obiecanej ziemi, a zarazem zaniedbują swoje gospodarstwa, nakłonić do starannej uprawy tego, co posiadają.

Także w miastach nie należy rozbudzać pożądania ziemi bez równoczesnego wystarania się o stosowne obszary na ogrody, któreby można rychło rozdzielić pomiędzy ludność.

Zajmując się sprawą ogrodów działkowych, starałem się zawsze zachęcać zarządy miast, ażeby na ten cel przeznaczyły grunta komunalne. N. p. Lwów posiada ogromne dobra, w których znalazłyby się stosowne obszary na ogrody działkowe i miasta ogrodowe. Więc zanim w różnych miastach zaczniemy zakładać na wywłaszczonych obszarach dzielnice ogrodowe, można zrobić to naprzód tam, gdzie się nikogo nie skrzywdzi, owszem, przeznaczy się te grunta — które nieraz dają miastom bardzo mało korzyści — na bardzo piękny i korzystny cel.

Zanim to zrobimy, trzeba użyć znacznych wysiłków, pokonać duży opór i wykonać wielką pracę. Wprowadzając te dzielnice ogrodowe w życie, zrobimy już pewien początek i zacznie się coś robić, ażeby wykazać, że nie należy przedwcześnie radować się, ani rozpaczać, lecz zwolna wykonywać to, co się da uskutecznić bez pokrzywdzenia kogokolwiek, a zwłaszcza rolników.

Dlatego ośmieliłem się zabrać głos w tej sprawie, ażeby zachęcić szerokie koła zwolenników i przeciwników reformy rolnej do poparcia takich prac, jak ta, która jest dla wszystkich sympatyczną, a zarazem możliwą do przeprowadzenia.

Choć rolników sprawa miast ogrodowych mało interesuje, ale na tym przykładzie widzimy, że można już coś zacząć, ażeby uspokoić proletaryat miejski, a zarazem zachęcić do pracy, która powstrzyma od niezadowolenia.

Wiadomości bieżące.

Ukonstytuowanie się Naczelnego Wydziału centralnych organizacyi rolniczych w Warszawie. W celu uzgodnienia na całym obszarze państwa polskiego prac wchodzących w zakres działalności Towarzystw rolniczych, jak również reprezentowania interesów rolnictwa wobec rządu, ciał prawodawczych i samorządowych, Towarzystwo rolnicze centralne w Warszawie z Związkiem Kółek rolniczych, Gospodarskie we Lwowie, Małopolskie w Krakowie, Centralne gospodarcze z Patronatem Kółek rolniczych w Poznaniu i poznańska Izba rolnicza powołały z dniem 1. sierpnia b. r. do życia »Naczelny Wydział Centr. organizacyi rolniczych».

Na czele Wydziału stanął prezes C. T. R. Maryan Kiniorski. Delegatami zostali: od C. T. R. i Związku Kółek rolniczych: Stefan Bądzyński, Zygmunt Choromański, Piotr Gogolewski, Kazimierz Fudakowski, August Popławski; od Towarzystwa Małopolskiego: Zdzisław hr. Tarnowski, Stefan Konopka, prof. Dr. Julian Nowak, poseł Andrzej Pluta i poseł Jan Sobek; od Tow. Gospodarskiego we Lwowie: Witołd ks. Czartoryski, Dr. Adam Głażewski, Dr. Henryk Pawlikowski, Władysław Serwatowski i Andrzej Szylar; od Tow. Gosp. w Poznaniu: Dr. Tadeusz Szułdrzyński, poseł Władysław Grabski, Aleksander hr. Szembek, Leon Janota Połczyński i patron Kółek Raszewski.

Do Zarządu powołani zostali: prezes Maryan Kiniorski, wiceprezesi: Witołd ks. Czartoryski, poseł A. Pluta, vacat dla Poznańskiego, Hipolit Wąsowicz, sekretarz generalny; delegaci: od Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie Dr. Henryk Pawlikowski, od Małopolskiego Tow. Stefan Konopka,

Dr. ALEKSANDER RACZYNSKI, Prezydent K. U. O.

O nowej ustawie francuskiej w przedmiocie naprawy szkód wojennych.

(*Loi sur la réparation des dommages de guerre*).

(Ciąg dalszy).

Postępowanie przy ustaleniu szkód i przyznaniu odszkodowania.

Jak wiadomo, Francya niemal od samego początku wojny zajęła się ustaleniem szkód wojennych. Dekrety z dnia 4. lutego i 20. lipca 1915 r. wprowadziły trzy instancye do szacowania szkód: komisyę powiatową, departamentalną i najwyższą. Ponadto było zaprowadzone osobne postępowanie sumaryczne okólnikiem z 29. maja 1917 r. celem umożliwienia wypłaty zaliczek w szybkiem tempie, a oprócz tego ustawa z 5. lipca 1917 normowała odrębne postępowanie dla dowodu, ku wiecznej pamięci, przed sądem.

Nowa ustawa normuje postępowanie bardzo szczegółowo w 22 długich artykułach.

I. Organizacya władz. Władze powołane dzielą się na 2 instancye: komisyę powiatową*) (*commission cantonale*) i trybunał dla szkód wojennych (*tribunal des dommages de guerre*). Przeciw orzeczeniom trybunału przysługuje ponadto rekurs do Rady Stanu z 3 powodów: brak lub przekroczenie kompetencyi i złamanie ustawy.

Komisya powiatowa składa się z 5 członków:

1) prezydenta, wyznaczonego wśród członków sądu apel., względnie trybunałów, ewentualnie wśród sędziów emerytowanych, adwokatów, notaryuszy, urzędników ministeryalnych i t. d. z przynajmniej 10-letnią praktyką;

2) delegata, wspólnie wyznaczonego przez ministra skarbu i ministra odbudowy;

3) architekty, względnie inżyniera lub przedsiębiorcy;

4) kancelisty, taksatora sądowego lub kupca, względnie innej osoby, mającej kwalifikacyę do szacowania mebli i urządzenia;

5) albo rolnika, albo przemysłowca, albo kupca, albo robotnika, stosownie do rodzaju szkód do oszacowania.

Członków pod 3—5 wyliczonych mianuje trybunał cywilny.

Dla szkód w kopalniach, lasach i stawach, okrętach lub przedsiębiorstwach żeglugi istnieją specyalne komisye, odrębnie złożone.

Drugą instancyą są trybunały szkód wojennych (*tribunal des dommages de guerre*), które założone będą w każdym okręgu (*arrodissement*). Sprawy, pochodzące z tego samego powiatu, mają być o ile możności przydzielane do jednego senatu odnośnego trybunału. Senaty złożone są z 5 członków (sędziów).

Dla spraw, których kompetencya nie da się usta-

*) Francya podzielona jest na 86 departamentów, departamenty na 360 okręgów (*arrondissements*), okręgi na 2.868 powiatów (*canton*), powiaty na 36 105 gmin. Na czele departamentu stoi prefekt, na czele okręgu podprefekt (*sous-préfekt*), na czele gminy naczelnik (*maire*).

od Poznańskiego poseł Władysław Grabski, od Warszawskiego vacat.

Zarząd ma polecone zaprojektować i przedstawić Naczelnemu Wydziałowi do zatwierdzenia zasady, na podstawie których będą mogły przystąpić do Naczelnego Wydziału organizacye rolnicze śląskie, Prus królewskich i ziem wschodnich.

Naczelny Wydział centralnych organizacyi rolniczych będzie dążył do unormowania reprezentacyi i obrony interesów rolniczych w sposób, zapewniający wszechstronne ich oświetlenie z punktu widzenia potrzeb wszystkich, skupionych w Wydziale dzielnic. Dla osiągnięcia tego celu będzie się starał, aby w naradach i komisyach czasowych lub stałych, zwoływanych przez odnośne ministerstwa, brali udział ludzie kompetentni w danej dziedzinie i posiadający należyte uprawnienie do reprezentacyi interesów rolniczych.

W sprawie podań o subwencyę na ogrodnictwo. Komitet Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie zawiadamia niniejszem wszystkich interesowanych, którzy wnieśli w końcu roku ubiegłego do Komitetu podania, adresowane do Krajowego Urzędu odbudowy, o subwencyę na odbudowę zniszczonych sadów, ogrodów, parków i ogrodzeń, że z powodu wypadków politycznych oraz zawieszenia działalności K. U. O. podania powyższe nie zostały załatwione. Gdyby ktoś z interesowanych pragnął dołączone do podań załączniki z powrotem otrzymać, zechce się zgłosić listownie lub osobiście do Komitetu Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie, ul. Kopernika 20.

Równocześnie zawiadamia Komitet i tych petentów, którym K.U.O. przyznał w jesieni 1918 r. drzewka owocowe, że Towarzystwo Gospodarskie z powodu nieotrzymania na zakupno szczepów przyznanej subwencyi, drzewek tych nie dostarczy.

W sprawie cen na zboże. Na mocy uchwały Sejmu ustawodawczego z dnia 29. lipca r. b. minister aprowizacyi zwołał na dzień 1. b. m. państwową Radę aprowizacyjną — stały organ doradczy przy Ministerstwie.

Skład Rady stanowiło 10 posłów wyznaczonych przez Sejm, 10 przedstawicieli konsumentów oraz 10 przedstawicieli producentów, nadto przedstawiciele Ministerstwa spraw wewnętrznych, Główny Urząd zaopatrzenia armii, Ministerstwa rolnictwa i dóbr państwowych oraz Ministerstwa aprowizacyi.

Rada zwoływana będzie raz na miesiąc (par. 8 regulaminu przewiduje wybór z pośród plenum Rady stałej komisyi głównej, jako instytucyi zastępczej, mającej wydawać opinię w międzyczasie pomiędzy jednem, a drugiem posiedzeniem plenum Rady). Po dyskusyi i wprowadzeniu szeregu drobnych zmian projekt regulaminu zatwierdzono.

Sprawę cen na zboże referował szef sekcyi Gościcki, przedstawiając materyały dotyczące wyznaczenia cen maksymalnych i oświadczył, że Ministerstwo stoi na stanowisku określenia cen w zależności od kosztów produkcyi, stanowisku przyjętem przez uchwałę sejmową z dnia 29. lipca. Prace zmierzające do określenia kosztów produkcyi były od kilku tygodni prowadzone przez Ministerstwo. Odbyto szereg narad z przedstawicielami rolników, jednocześnie zaś sprawę opracowywał prof. S. Surzycki. Narady te i prace ustaliły, że koszta produkcyi 4 gatunków zboża w b. Kongresówce i Małopolsce są o 50 proc. wyższe niż w b. zaborze pruskim. Producenci dwóch pierwszych prowincyi uznali ceny 90—100 Mk za pokrywające koszty produkcyi, producenci zaś b. zaboru pruskiego 50 Mk za ctn. m. (100 kg). Należy tedy określić ceny różne w zależności od terytoryów, gdyż wyznaczenie jednej pośredniej ceny dla całego państwa krzywdziłoby rolników z b. Kongresówki i Małopolski, dając natomiast przywileje rolnikom z b. zaboru pruskiego. Po obszernej dyskusyi P. R. A. uznała ten punkt widzenia i zatwierdziła stosowanie cen dwojakich. Po ustaleniu tej zasady wyłoniły się trzy wnioski w sprawie cen na zboże w b. Kongresówce i Małopolsce: wniosek konsumentów 60 Mk za jeden ctn. m.; większej własności 80 Mk za jeden ctn. m.; mniejszej własności 100 Mk za jeden ctn. m.

Imiennem głosowaniem przyjęty został wniosek pierwszy. Za wnioskiem tym głosowali przedstawiciele konsumentów, nie padł zaś za nim ani jeden głos rolników-producentów.

Dla zaboru pruskiego przyjęto ceny pszenicy 50 Mk, inne zboża 40 Mk za 1 ctn. m.

Sprawę premii za wczesną dostawę zboża oraz ich sprowadzenia pozostawiono do uznania Ministerstwa.

Projekt rozporządzenia w sprawie obrotu zbożem siewnem referował szef sekcyi rolnej L. Zaborowski. W projekcie przewidziano wolny handel dla zboża siewnego oryginalnego, oraz ceny maksymalne na pozostałe nasiona, z uwzględnieniem pewnej nadwyżki procentowej w stosunku do cen zasadniczych. Kwali-

---

lić (bo miejsce szkody jest nieznane), urzęduje specyalna komisya i specyalny trybunał w Paryżu.

W każdym departamencie istnieje komitet techniczny, który zapomocą organizacyi zawodowych układa taryfy tak dla każdego rodzaju strat (*perte*), jak dla dodatku (*frais supplementaires*). Wszystkie komisye i trybunały w departamencie otrzymują te taryfy, których zastosowanie jest jednak tylko fakultatywne.

II. Tok postępowania. Poszkodowani, względnie ich ustawowi lub prawni zastępcy, wnoszą w terminie przez prefekta ogłoszonym swe zgłoszenia szkód (*demandes*) do kancelaryi komisyi powiatowej. W zgłoszeniu muszą być podane adresy wierzycieli hipotecznych, którzy następnie będą zawiadomieni o postępowaniu i mają prawa interwencyi, tak samo użytkowcy i uprawnieni do służebności.

Postępowanie odbywa się przed komisyą, która ma przeprowadzić dowody (przez oględziny, świadków, znawców, dokumenta). Komisya przeprowadza ocenę podług kategoryi szkód, oznaczając dla każdej kategoryi elementa szkody, co spisuje do protokołu. W przeciągu miesiąca po zawiadomieniu przez komisyę o ustaleniu szkód może każda strona wnieść sprzeciw (*contestation*) przed trybunałem, który orzeka ostatecznie w publicznej rozprawie.

Jako środki dowodowe przed komisyą i trybunałem ustawa wymienia oględziny, świadków, znawców i dokumenta. Tak komisya, jak trybunał mają prawo zarządzenia edycyi dokumentów. Dowodu przez przysięgę poszkodowanego ustawa francuska nie uznaje.

Poszkodowany otrzyma wyciąg z orzeczenia komisyi, względnie trybunału, określający kategoryę szkody, jej istotę, wysokość trzech elementów oszacowania szkody i osobne poświadczenie prawomocności.

Tu należy nadmienić, że ustawa francuska zarządza bardzo daleko idące ułatwienia pod względem kosztów, przyznając zupełną wolność od opłat, dozwalając zastępstwo przez krewnych i t. p. Nawet objawiający się wszędzie przy odszkodowaniach wyzysk poszkodowanego przez niesumiennych dobrodziejów i pośredników, usuwa ustawa bardzo celowo przepisem, że trybunał szkód wojennych ma prawo wszystkie zobowiązania poszkodowanego wobec inżynierów, przedsiębiorców, majstrów, rzeczoznawców, adwokatów, które poszkodowany zaciągnął w celu uzyskania odszkodowania szkód wojennych, na żądanie poszkodowanego w ciągu 2 lat zniżyć dowolnie (*souverainement*) i bez apelacyi. Zapłacone już koszty muszą w takim razie być zwrócone.

Wypłata odszkodowania.

Ustawa nie przewiduje gotówkowych wypłat, lecz zapomocą obligacyi państwowych, które w miarę potrzeby na cele odbudowy będą wykupione.

Na podstawie wyciągu z orzeczeń komisyi, względnie trybunału szkód wojennych, otrzymuje do 2 miesięcy poszkodowany od Ministerstwa skarbu:

a) obligacyę w wysokości stwierdzonego pierwszego elementu szkody, t. j. straty (*perte subie*). Obligacya ta jest nieprzenośna, ale może być podstawą lombardu, za zezwoleniem władz (Ministerstwa skarbu i odbudowy; jest oprocentowaną na 5% od dnia wystawienia,

fikowanie zboża siewnego zostało przez Ministerstwo rolnictwa i D. P. powierzone uznanym przez państwo istytucyom fachoworolniczym.

Po dyskusyi uchwalono:

a) by na ziarno siewne oryginalne nie naznaczać cen maksymalnych;

b) by cena maksymalna pierwszych trzech odsiewów nie przekraczała więcej niż o 50 proc. ceny zasadniczej;

c) cena maksymalna dalszych odsiewów nie przekraczała więcej niż o 25 proc. ceny zasadniczej;

d) cena maksymalna zboża siewnego niekwalifikowanego — 15 proc. cen zasadn.

Szef sekcyi rolnej referował w dalszym ciągu projekty rozporządzeń, dotyczących: 1) przemiału zboża; 2) wolnego handlu ziemniakami; oba te projekty, po wprowadzeniu drobnych zmian, zostały przyjęte. W trakcie dyskusyi wypowiedziano dezyderat, by instytucye komunalne, związki robotnicze i kooperatywy uzyskały pierwszeństwo przy przewozie ziemniaków.

Import bydła z Danii i Holandyi oraz trzody z Danii. Starania w powyższym kierunku Komitetu Towarzystwa Gospodarskiego i »Pekusa«, oraz paru instytucyi finansowych, pozwalają suponować, iż wdrożona akcya wyda w wrześniu lub najpóźniej w październiku pożądane rezultaty. Obecnie nie możemy jeszcze podać żadnych szczegółów ani co do cen, ani też co do ilości i jakości materyału, jaki będzie wolno z wymienionych państw wywieźć. Nieobowiązujące informacye wymieniają z Danii 4% buhajków w stosunku do całej zakupionej ilości bydła, następnie jałówek młodych więcej, jak krów. Bydło to, czerwone, jest dla gospodarstw mniejszych odpowiedniejsze, jak holenderskie, jak również z powodu wysokiej zawartości tłuszczu w mleku dla takich okolic, w których na zbyt większej ilości mleka na miejscu lub w najbliższej okolicy liczyć nie można i natomiast produkuje się masło na eksport.

Zwracamy jeszcze uwagę na to, iż spodziewany brak pasz treściwych, jak makuchów, otrąb i t. p. odbije się bardzo niekorzystnie na chowie krów holenderskich, mających pod tym względem większe wymagania, których niezaspokojenie zawsze się mści, narażając hodowcę na zawód i stratę. Wobec tego wskazanem będzie dla gospodarstw rozporządzających małą ilością karmy treściwej, a posiadających poddostatkiem dobrego siana, sprowadzenie raczej jałówek, jak krów.

Z Danii będzie można również importować trzodę chlewną zarodową w wieku od 6 do 12 miesięcy.

Bliższe szczegóły zostaną w swoim czasie ogłoszone w *Rolniku*. Zamówień obecnie nie przyjmuje się.

Wzmiankę powyższą podajemy w tym celu, by reflektujący na sprowadzenie bydła z Holandyi lub Danii przygotowani byli na złożenie odpowiedniej gotówki z góry przy zamówieniu, potrzebnej do przeprowadzenia zakupna.

Wystawa i akcya Poznańskiego Towarzystwa hodowlanego czarnosrokatego bydła nizinnego. Dnia 28. sierpnia br. odbędzie się w Poznaniu, na dziedzińcu miejskiej rzezalni, sprzedaż buhaji nizinnych, prosiąt i owiec.

Według nadesłanego spisu, zgłoszono do sprzedaży:

buhaji czarnosrokatych w wieku ponad 18 miesięcy 16 sztuk
» » » 15 do 18 » 23 »
» » » 12 do 15 » 38 »
» poznańskiej rasy czerwonej (z Fryzyi) w wieku 12 do 15 miesięcy 3 sztuki
» czarnosrokatych, importowanych z Fryzyi, w wieku od 16 do 20 miesięcy 3 sztuki
knurków uszlachetnionej rasy kraj. w wieku 3 do 4 m. 23 szt.
loszek » » » » 4 miesięcy 2 »
baranków fryzyjskich rasy mlecznej w wieku 5 » 9 »
maciorek » » » » 5 » 5 »

Sprzedaż bydła będzie się uskuteczniać w drodze aukcyi pod warunkiem natychmiastowej zapłaty. Jeżeli kupiec nie zgłosi się zaraz po przybiciu przy kasie aukcyjnej, Towarzystwo zastrzega sobie ponowne licytowanie odnośnej sztuki. Sprzedaż świń i owiec odbędzie się z wolnej ręki. Cen w spisie nie umieszczono, przypuszczalnie będą one bardzo wysokie.

Podając powyższe do wiadomości zaznaczamy, iż wskazanem byłoby, by hodowcy, mający chęć zakupna rozpłodników i t. p., sami lub przez swych delegatów brali udział w aukcyi. Tow. Gospodarskie wydeleguje naczelnego inspektora hodowli, pana Stefana Reicharda, celem udzielania na miejscu potrzebnych wskazówek i fachowej pomocy.

Główny Urząd ziemski. Uchwalony 22. lipca przez Sejm statut Głównego Urzędu ziemskiego, brzmi jak następuje:

1) W celu zarządzania sprawami, dotyczącemi przebudowy ustroju rolnego, tworzy się Główny Urząd ziemski.

---

b) poszkodowany, który w myśl przepisów ustawy przystępuje do odbudowy, otrzyma ponadto drugą obligacyę (*titre complémentaire*) w wysokości przyznanych mu dodatków na odbudowę (*frais supplémentaires*);

c) trzecią obligacyę (*titre spécial*) otrzymuje poszkodowany w wysokości potrąconej kwoty za wiek (*dépréciation*);

d) osobną obligacyę (*titre spécial*), oprocentowaną 5% o d d n i a s z k o d y, wystawia się na szkodę powstałą z rekwizycyi i kontrybucyi wroga. Obligacya ta może być natychmiast wykupiona gotówką.

Realizacya tych obligacyi zależną jest od tego, czy poszkodowany przystępuje do odbudowy lub nie.

aa) Poszkodowany, który przystępuje do odbudowy, albo składa wobec komisyi, względnie trybunału, odnośną deklaracyę, zobowiązującą go do odbudowy, otrzymuje natychmiast bez dalszego badania 25% s u m y s t r a t y (*perte subie*, element I.), najmniej jednak 3.000 Fr, a najwyżej 100.000 Fr. Wyższą sumę może on otrzymać tylko za przedłożeniem faktur lub kwitów swoich dostawców. W miarę postępu robót wypłaca się dalsze sumy ponad owych 25% aż do wyczerpania straty (*perte subie*). Po wyczerpaniu straty wypłaca się dalsze odszkodowania w miarę postępu robót na dodatki (*frais supplémentaires*). Wypłata sum, należących się za ruchomości, nastąpić może dopiero po wybraniu całej sumy na nieruchomości. Na samym końcu otrzyma on tytułem pożyczki sumę odpowiadającą elementowi trzeciemu (*dépréciation*). Naturalnie każdą wypłatę uskutecznia się tylko za zwrotem odnośnej obligacyi.

Jeszcze przed oszacowaniem strat może poszkodowany na najpilniejsze roboty otrzymać z a l i c z k i, których podjęcie uregulowane jest przez ministrów odbudowy i skarbu.

bb) Jeśli poszkodowany nie ma zamiaru odbudowywać, to ma on prawo tylko do straty podług cen przedwojennych (*perte subie*, element I.) i otrzyma ją za zwrotem obligacyi w 10 równych rocznych ratach, z których pierwsza płatną jest w 6 lat po orzeczeniu. O ile poszkodowany, który nie ma zamiaru odbudowy, w przeciągu 2 lat oświadcza, że zamierza odszkodowanie użyć na zakupno lub urządzenie innego warsztatu pracy, może on otrzymać wypłatę prędzej, aniżeli w 10 latach.

Za zgodą poszkodowanego może państwo każde odszkodowanie wyrównać w n a t u r z e, t. j. dać zamiast zniszczonej nieruchomości lub ruchomości inną tej samej wartości, ale nieruchomość tylko w tym samym powiecie, albo podjąć roboty restauracyjne lub dostarczyć do nich materyałów. Tak samo m o ż e państwo zamiast odszkodować, uszkodzoną lub zniszczoną nieruchomość wykupić. Jeśli odnowienie gruntu (zasypanie rowów, lejów i t. p. powoduje wyższe koszta aniżeli jego wartość wynosi, m u s i państwo przystąpić do wykupu.

Nareszcie należy jeszcze podnieść bardzo ważne postanowienie co do wszystkich wypłat, a mianowicie prawo poszkodowanego do k o m p e n s a c y i z w s z y s t k i e m i p o w i n n o ś c i a m i w o b e c p a ń s t w a z jakiegokolwiek tytułu, choćby nawet z tytułu podatków niezapłaconych: dopokąd państwo nie wypłaci poszkodowanemu całkowicie odszkodowania, tak długo poszkodowany może każdy swój dług wobec państwa zarachować na konto odszkodowania.

(Dok. nast.).

2) Do zakresu działania Głównego Urzędu ziemskiego należy: 1. Przygotowanie projektów ustaw w przedmiocie przebudowy ustroju rolnego celem przedłożenia ich przez rząd Sejmowi ustawodawczemu; 2. Dokonywanie przebudowy ustroju rolnego w myśl ustaw właściwych; 3. Organizacya urzędów ziemskich oraz sprawy dotyczące komisyi osadniczej w Poznaniu, komisyj agrarnych w b. zaborze austryackim oraz instytucyi dla tworzenia włości rentowych na ziemiach Polski b. zaboru pruskiego i zaboru austryackiego; 4. Likwidacya spraw oddziałów b. rosyjskiego Banku włościańskiego na ziemiach polskich; 5. Sprawy państwowego Banku rolnego; 6. Inne sprawy z przebudową ustroju rolnego związane, przekazane Głównemu Urzędowi ziemskiemu przez właściwe ustawy lub rozporządzenia.

3) Z zakresu działania Ministerstwa roln. i dobr państwowych wyłączone zostają sprawy przekazane w myśl ustawy niniejszej Głównemu Urzędowi ziemskiemu.

4) Na czele Głównego Urzędu ziemskiego stoi prezes, mianowany przez naczelnika państwa na wniosek Rady ministrów i przed nią odpowiedzialny. Prezes Głównego Urzędu ziemskiego zajmuje stanowisko równorzędne ministrowi, bierze jednak udział w Radzie ministrów tylko w sprawach dotyczących zakresu działania Głównego Urzędu ziemskiego, działa w stałem porozumieniu z ministrem rolnictwa i dóbr państwowych.

5) Prawa i czynności, przekazane przez ustawy i rozporządzenia regulujące ustrój i działalność instytucyi, przechodzących do zakresu działania Głównego Urzędu ziemskiego, ministrowi rolnictwa i dóbr państwowych, przechodzą na prezesa Głównego Urzędu ziemskiego.

6) Wykonanie niniejszej ustawy powierzone zostaje prezesowi ministrów w porozumieniu z ministrem rolnictwa i dóbr państwowych.

Konferencya ziemian w sprawie cukrowni w Chodorowie. Zarząd cukrowni w Chodorowie mając zamiar w przyszłym roku, t. j. na kampanię 1920/21, uruchomić cukrownię w Chodorowie, pragnie w tej sprawie porozumieć się z ziemianami, a przedewszystkiem z okolicznych powiatów: lwowskiego, przemyślańskiego, bobreckiego, rohatyńskiego, brzeżańskiego, stryjskiego, drohobyckiego, żydaczowskiego i omówić wspólnie warunki plantowania buraków cukrowych i objęcia przez plantatorów nowo emitowanych akcyi cukrowni chodorowskiej, dalej sytuacyę wytworzoną przez uchwaloną reformę agrarną, która przewiduje ochronę gospodarstw przemysłowo-rolnych, utworzenie ściślejszego komitetu, złożonego z przedstawicieli każdego powiatu dla przeprowadzenia i wykonania uchwalonych postanowień, który również rozpatrzy sprawę, wreszcie utworzenie syndykatu dla dostarczania inwentarza żywego i martwego jako też nawozów sztucznych dla gospodarstw złączonych z cukrownią kontraktami buraczanymi.

W tym celu Zarząd cukrowni zaprasza wszystkich okolicznych ziemian na konferencyę do cukrowni w Chodorowie, która odbędzie się w dniu 20. sierpnia 1919 r. o godzinie $11^1/_2$ w południe.

Zarząd cukrowni uważał za stosowne zjazd ten zainicyować, a na miejsce zjazdu wybrać cukrownię w Chodorowie, gdyż tylko na miejscu — po zwiedzeniu fabryki w obecnym jej stanie — będą mogli ziemianie wyrobić sobie pogląd co do przyszłości cukrowni i postanowić o swym udziale w tym przedsiębiorstwie.

Sprawy, jakie na wspomnianej konferencyi będą omawiane, wymagają jak najliczniejszego udziału ziemiaństwa.

Wskazanem by było, aby ziemianie, którzy z powodu przeszkód sami do Chodorowa nie będą mogli przybyć, porozumieli się celem wysłania swych przedstawicieli, którzyby następnie z łatwością poinformowali nieobecnych o przebiegu i postanowieniach zjazdu.

Zarząd cukrowni uprasza, aby każdy z ziemian, który chce wziąść udział w zjeździe, uwiadomił o tem na kilka dni wcześniej Zarząd cukrowni w Chodorowie.

Wobec możliwości zaginienia uwiadomienia na poczcie, pożądane byłoby, aby P. T. Panowie, którzy otrzymają uwiadomienie o zjeździe, poinformowali o nim swoich sąsiadów.

Szkoła Główna gospodarstwa wiejskiego. W Szkole Głównej gospodarstwa wiejskiego w Warszawie wykłady zimowego półrocza rozpoczną się 1. października, zapisy rozpoczynają się 25. września. Jest nadzieja, że łącznie z Uniwersytetem i Politechniką poczynione kroki co do zwolnienia z wojska słuchaczy, którzy wstąpili do wojska w jesieni 1916 r., odniosą pożądany skutek. Oni mają pierwszeństwo w przyjmowaniu.

Przesunięcie granicy obszaru wojennego. Dowiadujemy się, że następujące powiaty byłej Galicyi wschodniej zostały wydzielone z dniem 1. sierpnia b. r. z obszaru wojennego i wcielone do okręgu generalnego lwowskiego, a mianowicie: Nadwórna, Bohorodczany, Tłumacz, Stanisławów, Rohatyn, Bóbrka i Przemyślany.

Dowództwo okręgu etapowego Lwów przeniosło się z dniem 1. sierpnia do Brzeżan i zmieniło nazwę na »D. O. E. Brzeżany«.

Kredyty ulgowe przyznało Ministerstwo przemysłu i handlu przemysłowcom. Podania należy wnosić do Ministerstwa przemysłu i handlu S. V. w Warszawie, ul. Elektoralna l. 2.

Warunki do przejrzenia w biurze Izby handlowej i przemysłowej.

Zgłoszenie pretensyi. Pretensye do b. zarządu wojskowego b. monarchii austro-węgierskiej z tytułu dostaw należy zgłosić jak najrychlej, o ile możności do końca września 1919 r., w oddziele 15. likwidującego Ministerstwa wojny we Wiedniu (Abt. 15. des sign. K. M. Wien, III., Radetzkyplatz, Hotel Hungaria).

Regulatyw komisyi ugodowej dla dostaw wojskowych jest do przejrzenia w biurze Izby handlowej i przemysłowej.

Redakcya *Łowca* prosi nas o podanie tą drogą do wiadomości członków Gal. Tow. łowieckiego, że z powodu braku łączności z nimi i doszczętnego wyczerpania się funduszów, wydawnictwo *Łowca* musiało uledz zawieszeniu.

O dalszem jego istnieniu rozstrzygnie Walne Zebranie członków.

Natomiast biuro G. T. Ł. wydaje — jak dotychczas — orzeczenia swoje dla Namiestnictwa i Starostw w sprawach odstrzału zwierzyny, zamykania polowań, dzierżaw prawa polowania gminnego i t. p.

Na razie nie przyjmuje G. T. Ł. żadnych artykułów i korespondencyi dla *Łowca*, ani też wkładek członków.

Adres: Chorążczyzna 17, Protokół podawczy Dyrekcyi dóbr państwowych.

Rozporządzenia władz.

Rozporządzenie Ministra rolnictwa i dóbr państwowsch w przedmiocie zajęcia i przygotowania drewna opałowego w lasach prywatnych na okres zimowy 1919/20. Na podstawie art. 2. ustawy sejmowej z 28. lutego 1919 r. (D. u. pr. Nr 20, poz. 229), oraz w myśl uchwały sejmowej z 25. kwietnia 1919 r. zarządzam w porozumieniu z Panem Ministrem robót publicznych i Panem Ministrem skarbu, co następuje:

Art. 1. W lasach prywatnych, posiadających plany gospodarcze, lub prawomocne pozwolenie wyrębu, zostaje niniejszem zajęte na zasadzie art. 2. ustawy z 28. lutego 1919 r. (Dz. pr. Nr 20., poz. 229) do rozporządzenia głównej Komisyi rozdziału drzewa drewno opałowe na pniu, przypadające do cięcia w zrębach roku 1919/20, oraz w zrębach zaległych, o ile użytkowanie tych zrębów ustawowo jest dopuszczalne.

W lasach prywatnych, nie posiadających planów gospodarczych, zostaje również zajęte na zasadzie art. 2. ustawy z 28. lutego 1919 r. w drzewostanach rębnych drewno opałowe na pniu, a to w stosunku 1 mp. (metr przestrzenny) z każdego hektara powierzchni lasów.

Art. 2. Właściciele i zarządcy lasów prywatnych, posiadający plany gospodarcze lub prawomocne pozwolenia wyrębu, winni do 10. sierpnia 1919 r. oświadczyć odnośnej powiatowej Komisyi rozdziału drzewa, czy, a w danym razie jaką ilość drewna opałowego (szczapowego lub krąglakowego o grubości co najmniej 7 cm w cieńszym końcu) gotowi są wyrobić i oddać do rozporządzenia powiatowej Komisyi rozdziału drzewa w terminie do 15. października, względnie 15. listopada, względnie 31. grudnia 1919 r. ze zrębów według planu gospodarczego na rok 1919/20 do cięcia przypadających, oraz ze zrębów zaległych, o ile użytkowanie tych zrębów z mocy ustaw jest dopuszczalne.

Właściciele zaś i zarządcy lasów prywatnych, które nie mają planów gospodarczych, winni w terminie do 10. sierpnia 1919 r. podać powiatowej Komisyi rozdziału drzewa łączną powierzchnię lasu, będącego ich własnością, lub pozostającego pod ich zarządem, a zarazem oświadczyć, czy, a w danym razie jaką ilość drzewa opałowego gotowi są wyrobić w rębnych drzewostanach i oddać do dyspozycyi powiatowej Komisyi rozdziału drzewa w terminach wymienionych w ustępie 1-szym.

Obowiązek zgłoszenia ciąży także na osobach, które na mocy kontraktu kupna-sprzedaży, zawartego z właścicielem lub zarządcą lasu, uprawnione są do wyrębu drzewa opałowego.

Zgłoszenie winno zawierać:

1) imię i nazwisko, miejsce zamieszkania właściciela lasu, oraz osoby uprawnionej do wyrębu;

2) miejsce położenia lasu (powiat administracyjny), nazwę oddziałów lasu;

3) podanie ilości drzewa opałowego według planu gospodarczego w zrębach r. 1919/20 i w zrębach zaległych, względnie w rębnych drzewostanach do cięcia przypadających, oraz podanie powierzchni odnośnych zrębów;

4) najbliższą stacyę kolejową;

5) stosunki wywozowe: odległość miejsca wyróbki od drogi komunikacyjnej lub rzeki spławnej;

6) czy zgłaszający potrzebuje drzewa opałowego na własne cele, a w danym razie w jakiej ilości.

Art. 3. Obowiązkowi wymienionemu w art. 2. nie podlegają:

1) na obszarach b. zaboru rosyjskiego właściciele lasów uznanych za ochronne lub wodoochronne, oraz właściciele lasów, w których wyrąb został wstrzymany na podstawie prawomocnych orzeczeń urzędów ochrony lasów;

2) na obszarach b. zaboru austryackiego właściciele lasów zamkniętych na podstawie §§ 19. i 20. ces. pat. z 3. grudnia 1852 r. (Dz pp. Nr 250), właściciele lasów ochronnych w pojęciu §§ 6. i 7. tego patentu, wreszcie właściciele lasów, w których, celem powstrzymania dalszych spustoszeń, wyrąb drzewa na zasadzie §§ 4. i 23. ces. patentu został wstrzymany.

Art. 4. Powiatowa Komisya rozdziału drzewa oznajmi właścicielowi lasu najdalej do 20. sierpnia 1919, jaką ilość drzewa opałowego, zgłoszonego w myśl art. 2. tego rozporządzenia, winien właściciel lasu wyrobić w terminach w art. 2. podanych.

Jeżeli właściciel lasu w terminie do 20. sierpnia 1919 r. nie otrzyma od powiatowej Komisyi rozdziału drzewa zawiadomienia, jaką ilość drzewa opałowego winien przygotować, natenczas winien wyrobić całą ilość zgłoszonego drzewa.

Art. 5. Powiatowa Komisya rozdziału drzewa będzie miała prawo udzielić właścicielowi odpowiedniej zaliczki na wyróbkę drzewa po myśli art. 4.

Szczegóły, dotyczące wysokości i zwrotu zaliczki, zostaną ustalone przez główną Komisyę rozdziału drzewa.

Art. 6. Z drzewa opałowego, które właściciel winien wyrobić według art. 4., ma być jedna trzecia część oddana do rozporządzenia powiatowej Komisyi rozdziału drzewa do 15 października 1919 r, druga część do 15. listopada, a reszta do 31. grudnia 1919 r.

Art. 7. Za drzewo opałowe, w myśl art. 6. rozporządzenia w terminie wyrobione i do dyspozycyi powiatowej Komisyi rozdziału drzewa oddane, zostanie wypłacona właścicielowi należność według cen ustanowionych w rozporządzeniu Ministerstwa rolnictwa i dóbr państwowych (*Monitor Polski*, Nr 161 z dnia 21. lipca 1919 r.) dla obszarów b. zaboru rosyjskiego i w cenniku wytycznym drzewa opałowego i materyałowego dla obszarów b. zaboru austryackiego. Należność ta może być powiększona dla obszarów b. zaboru austryackiego o faktyczne koszta ścięcia i wyróbki drzewa opałowego, o ile koszta te nie są objęte cennikiem wytycznym.

Oprócz tych cen otrzyma właściciel premię w wysokości 20% przypadającej ceny w następujących wypadkach:

a) jeżeli trzecią część drzewa, którą winien oddać do 15. października 1919 r, odda najdalej 1 października 1919; w tym wypadku otrzyma premię za całą ilość wcześniej oddanego drzewa;

b) jeżeli w terminie do 15. października 1919 odda więcej niż $\frac{1}{3}$ część drzewa, w tym wypadku otrzyma premię za nadwyżkę oddanego drzewa.

Art. 8. Jeżeli właściciel lasu, który w myśl art. 2. tego rozporządzenia zgłosił gotowość wyróbki drzewa opałowego, nie odda $\frac{1}{3}$ części wyrobionego drzewa w myśl art. 6. w terminie do 15 października 1919 r., natenczas cała ilość drzewa, którą winien wyrobić w myśl art 4. zostanie wyrobiona przez powiatową Komisyę rozdziału drzewa na koszt i niebezpieczeństwo właściciela lasu, a od ceny za drzewo, należącej się właścicielowi w myśl art. 7, zostaną potrącone faktyczne koszta ścięcia i wyróbki drzewa, o ile cena ta dotyczy drzewa w stanie wyrobionym

Przy wyróbce drzewa opałowego na koszt właściciela lasu ogólna ilość wyrobionego opału nie może przekraczać 40% ściętej masy drzewnej. W drzewostanach czysto opałowych wolno jednak wyrobić na opał całą ilość znajdującej się w nich masy drzewnej.

Wyróbkę na koszt właściciela lasu może powiatowa Komisya rozdziału drzewa rozpocząć bezzwłocznie po 15. października 1919 r.

Pozostałe po wyróbce drzewa opałowego części pnia, nadające się do wyróbki drzewa użytkowego, pozostaną w miejscu wyróbki do dyspozycyi właściciela lasu, o ile nie nastąpi osobne zajęcie tego drzewa na podstawie art. 2. ustawy sejmowej z dnia 28. lutego 1919 r.

Art. 9. Właściciele i zarządcy lasów prywatnych, posiadających plany gospodarcze lub prawomocne pozwolenie wyrębu, którzy w myśl art. 2. tego rozprządzenia nie oświadczą gotowości wyróbki i oddania drzewa, obowiązani są w terminie do 10. sierpnia 1919 r. zgłosić powiatowej Komisyi rozdziału drzewa, jakie ilości drzewa opałowego przypadają do cięcia według planu gospodarczego w zrębach na rok 1919/20 do cięcia przypadających oraz w zrębach zaległych, o ile użytkowanie tych zrębów z mocy obowiązujących ustaw jest dopuszczalne.

Właściciele zaś i zarządcy lasów prywatnych nie mających planów gospodarczych, którzy w myśl art. 2. tego rozporządzenia nie oświadczą gotowości wyróbki i oddania drzewa, obowiązani są w terminie do 10. sierpnia 1919 r. podać powiatowej Komisyi rozdziału drzewa łączną powierzchnię lasu, będącego pod ich zarządem.

Postanowienia ustępu 3. i 4. artykułu 2. tego rozporządzenia odnoszą się również do zgłoszeń, o których mowa w poprzednich ustępach.

Art. 10. Obowiązkowi unormowanemu w art. 9. tego rozporządzenia nie podlegają właściciele lasów wymienionych w art. 3.

Art. 11. Drzewo opałowe, zajęte na podstawie art. 1. niniejszego rozporządzenia, którego właściciel nie oświadczył po myśli art. 2. gotowości wyróbki drzewa, zostanie pozez powiatową Komisyę rozdziału drzewa wyrobione na koszt i niebezpieczeństwo właściciela po myśli postanowień art. 8. ustęp 1., 2. i 4. tego rozporządzenia

Art. 12. W razie niezadośćuczynienia przez właścicieli lasów prywatnych obowiązkowi ustanowionemu w art. 9., zostaną dane, o których mowa w tym artykule, zbadane przez fachowego leśnika na koszt i niebezpieczeństwo opieszałego właściciela, nadto nastąpi wyróbka drzewa opałowego przez powiatową Komisyę rozdziału drzewa po myśli art. 11. tego rozporządzenia

Art. 13. Postanowienia tego rozporządzenia nie naruszają w niczem praw serwitutowych, obciążających lasy prywatne.

Instrukcya o wydawaniu świadectw (zleceń) przewozowych. Dla przewozu na drogach żelaznych (normalnych lub podjazdowych, pozostających pod zarządem Ministerstwa kolei żelaznych) przedmiotów, mających ogólno-państwowe lub społeczno-ekonomiczne znaczenie, wyznaczane są każdomiesięcznie w komisyi międzyministeryalnej przy Ministerstwie kolei żelaznych kontyngenty wagonów dla każdego z ministerstw, pod opieką i na rachunek których odbywają się przewozy, mające przywilej pierwszeństwa przed przewozami wolnego handlu. Przywilej ten, na równi z transportami wojskowymi, przysługuje, zgodnie z okólnikiem Ministerstwa kolei żelaznych z dnia 15. VII. b. r. Nr 43.6908/3.3860 — w sezonie do 15. września r. b. — przewozom maszyn rolniczych i ich części w przesyłkach pojedyńczych, drobnych.

Przewozy powyższe winny odbywać się w każdym poszczególnym wypadku za specyalnemi świadectwami (zleceniami), według wzoru ustalonego przez Ministerstwo kolei żelaznych. Świadectwa wydawane są przez odpowiednie ministerstwa, które mogą upoważniać do wydawania w ich imieniu takich świadectw podwładne sobie urzędy.

Powiadamiając o powyższem, polecam podwładnym mi urzę-

dom, które będą upoważnione do wydawania świadectw (zleceń) przewozowych, zastosować co następuje:

1) Świadectwa (zlecenia) mogą być wydawane w imieniu Ministerstwa rolnictwa i dóbr państw. wyłącznie na przedmioty następujące:

Przewiezione w pełnych wagonowych ładunkach: Nawozy sztuczne; maszyny i narzędzia rolnicze i ogrodnicze; nasiona do siewu i sadzenia: zbóż, traw, okopowych i innych nasion uprawy rolnej; inwentarz żywy, przesyłany do odbudowy gospodarstw rolnych; drzewo opałowe dla miast i przemysłu; budulec drzewny do odbudowy siedzib ludzkich; worki próżne w drobnych przesyłkach pod nasiona.

Przewiezione w ładunkach pojedyńczych drobnych. Maszyny rolnicze i ich części, w sezonie do 15. IX. r. b., nadawane bądź przez fabryki i składy, bądź przez gospodarstwa rolne do fabryk dla remontu.

Co do przewozów drobnych ładunków nasion do siewu, szczepów i sadzonek drzew i krzewów i nawozów sztucznych, Ministerstwo rolnictwa wystąpiło do Ministerstwa kolei żelaznych z wnioskiem o przyznanie tym przewozom przywileju pierwszeństwa, na równi z maszynami rolniczemi, w sezonach gospodarczych. O rezultacie tego wystąpienia będzie rozesłane osobne zawiadomienie.

2) Blankiety świadectw, rozsyłane upoważnionym, będą opatrzone z jednej strony pieczęcią Ministerstwa rolnictwa i dóbr państw. i podpisem referenta do spraw kolejowych Wydziału ekonomiki rolniczej sekcyi II., z drugiej zaś strony świadectwa powinny być przez wystawiającego własnoręcznie podpisane i opatrzone odpowiednim stemplem.

Zwracam uwagę urzędom upoważnionym na obowiązek ścisłej kontroli wydawanych świadectw (zleceń), aby rozporządzalna ilość wagonów i towaru nie przekraczała kontyngentu w danym miesiącu. W tym celu urzędy winny zaprowadzić u siebie regestracyę wydanych wagonów pełnych ładunków i towarów drobnych Świadectwa wydawane w końcu miesiąca obowiązują stacyę do pierwszych 5 dni następnego miesiąca, zależnie do rozporządzalności wagonami do naładunku.

3) Referent do spraw kolejowych Wydziału ekonomiki rolniczej sekcyi II. Ministerstwa rolnictwa i dóbr państw. zawiadomi poszczególne urzędy, jaka ilość wagonów oraz towarów drobnych przesyłek przypadać będzie według każdomiesięcznych planów przewozowych do dyspozycyi tych urzędów do naładunku na stacyach danej dyrekcyi kolejowej.

4) Należy stosować wielką ogłędność w wydawaniu świadectw, aby z przywileju pierwszeństwa przy przewozach nie korzystały firmy i osoby, nie dające rękojmi, że cel przewozu odpowiada znaczeniu, wyszczególnionemu we wstępie tej instrukcyi.

5) Ponumerowane blankiety świadectw składają się z 3-ch części, licząc od prawej strony: a) z właściwego świadectwa, które się wydaje osobie lub firmie mającej dokonać przewozu; b) kopii świadectwa i c) grzbietu.

6) Odbierający świadectwo winien własnoręcznie pokwitować z odbioru na grzbiecie i kopii. Otrzymane świadectwo doręcza stacyi naładunkowej, jako załącznik do listu przewozowego (frachtu), na którym winny być odnotowane: Nr świadectwa, data i urząd, gdzie wydane zostało świadectwo.

Niewypełnione miejsca w świadectwie (zleceniu), a mianowicie stempel stacyi naładunkowej, Nr wagonu, data naładunku i Nr frachtu zapisuje stacya naładunkowa.

7) Część drugą blankietu (odpis), po wypełnieniu danemi zgodnemi z treścią świadectwa, upoważniony do wydawania świadectw urząd winien przesłać 1-go i 15-go każdego miesiąca do Wydziału ekonomiki rolniczej Ministerstwa rolnictwa i dóbr państw. dla kontroli ogólnej przyznanego na dany miesiąc kontyngentu wagonów i tonażu drobnych ładunków. Odsyła również i te blankiety świadectw, które zostały zepsute, nie rozdzielając ich od kopii.

8) O nowy zapas blankietów świadectw, upoważnione do wydawania ich urzędy zwracają się do Ministerstwa rolnictwa (j. w.), zaś grzbiety uprzednio wydanych blankietów zwracają po wyczerpaniu zeszytów.*)

Minister rolnictwa i dóbr państwowych.

*) Podając powyższe do wiadomości Czytelników, nadmieniamy, że sprawy dotyczące będzie załatwiał okręgowy Inspektorat rolniczy Ministerstwa rolnictwa i dóbr państw. we Lwowie (ul. Kopernika 20).

Wieści z prowincyi

Z Przemyślańskiego.

Powiat Przemyślany należy do tych, przez który fala wojenna parę razy przechodziła, zostawiając skutki swej bytności. Żadna jednak inwazya nie zniszczyła tak powiatu, jak ostatnia, ukraińska. W jesieni 1918 r. powiat dźwignął się z niemocy gospodarczej i już się zdawało, że z wiosną zabije silnie tętno gospodarcze, ale, niestety, Ukraińcy zdołali przeszkodzić wszystkiemu i zniszczyć gospodarstwa doszczętnie. Obszary dworskie zniszczone zupełnie, inwentarze żywe i martwe nie istnieją, zboże zabrano, nie zostawiwszy nawet na ordynaryę dla ludzi, ani na zasiew wiosenny, przez co uniemożliwiono roboty w roli na wiosnę. Pod względem zasiewów powiat przedstawia się w ten sposób, że gminy obsiały wszystko, a nawet więcej, bo i na obszarach dworskich (nie zabrano im ani inwentarzy, ani ziarna), obszary dworskie mają tylko oziminy, i to zniszczone przez gminy i wojska, mniej więcej $^2/_3$ normalnego obsiewu, które tam, gdzie nie zniszczone, przedstawiają się dobrze i, o ile da się je na czas zebrać, mogą rokować dobre nadzieje. Jarzyny nie istnieją, bo zaledwie gdzieś niegdzieś zasiane z gminami na spółkę. Z ziemniakami jest jeszcze gorzej, gdyż najwyższe ilości obsadzenia na folwarkach wynoszą 10 do 15 mg. — znikome cyfry, i to trudno je obrobić z powodu braku chętnych do pracy.

W gminach oziminy i jarzyny dobre; można zauważyć, że w tym roku więcej pól obsianych jęczmieniem, a mniej owsem, którego prawdopodobnie, tak jak ziemniaków, będzie brak.

Do wszystkich klęsk, jakie spadły na nasz powiat, przyłączyła się panika i ta jest jeszcze gorszą, bo niszczy małe, wiejskie gospodarstwa. Przechodząc tyle razy cofanie i przemarsz armii, a z nią połączone rekwizycye i rabunki żołnierzy-włóczęgów, gospodarze wiejscy wysprzedają masowo wszystko — konie, krowy, jałowiznę, trzodę i t. d. Handlarze pokątni i rzeźnicy lwowscy uwijali się w powiecie, zabierając wszystko, co się dało, strasząc coraz bardziej łatwowiernych. Serce się krajało na widok pędzonej na rzeź jałowizny od sześciu miesięcy do 2 lat, przeważnie sztuk hodowlanych. Panika to rzecz bardzo zaraźliwa, nie pomogą przedstawienia i surowe zarządzenia Starostwa, które wszelkiemi sposobami stara się wstrzymać ten szkodliwy objaw. Tem też tłómaczy się w gminach coraz mniej jałowizny zdatnej do hodowli.

Jednym z największych braków w gospodarstwach wiejskich jest brak zupełny buhaji. Wojska ukraińskie cofając się, pozabierały wszystkie, tak, że na trzy, cztery gminy nie znajdzie rozpłodnika. Konieczność zmusza nieraz 15 i więcej km doganiać krowy, lub bywają dopuszczone do skoku 5-cio miesięczne buhajki z wielką szkodą dla hodowli. Siana w powiecie na ilość jest dużo więcej, jak w roku zeszłym, zbiór jednak bardzo utrudniony z powodu ciągłych deszczów.

W powiecie wielki brak wozów i koni, co utrudni bardzo zbiór zboża z pola. Zniszczenie w powiecie jest tak wielkie, że bez pomocy rządu i Tow. gospod. trudno będzie utrzymać i puścić w ruch warsztat rolniczy. Aby ta pomoc przyszła jak najprędzej i nie była złudną nadzieją znękanego gospodarza.

T. Wink.

Głosy Czytelników.

W aktualnej sprawie.

Przy układaniu zasadniczych warunków, uchwalonych większością jednego głosu, tak zwanej reformy agrarnej, widocznie nie pytano o zdanie fachowego rolnika. Panowie prawodawcy nie mieli dokładniejszego

pojęcia o różnicy, jaka egzystuje pomiędzy dobrą z natury, a złą rolą.

Cyfrę *maximum* posiadam, a postawiono szablonowo, bez względu na różnice dochodu, jaki ten pozostawiony kawałek może przynieść dochód? — czy opłaci on pracę inteligentnego, zawodowego rolnika? Jeżeli celem pozostawienia w rękach większej własności jest wywieranie wpływu i dawanie przykładu dobrej, racyonalnej gospodarki na mniej wykształconych drobnych rolników, to cel tego ewolucyjnego pozostawienia resztek większej własności będzie często zwichnięty, bo rolnik wykształcony, któremu się pozostawi ilość maksymalną złej, nieurodzajnej ziemi, nie zapracuje na własne i rodziny swej utrzymanie, więc gospodarować nie zechce. Rolnik praktyczny powiedziałby: roli ornej pierwszej klasy jest *maximum* X; roli ornej drugiej klasy *maximum* stanowi się na X + X i t. d., ale szablonowo nie postawiłby cyfry.

Miejmy nadzieję, że w Ministerstwie rolnictwa znajdzie się siła fachowa, że przy ostatecznem układaniu szczegółów tak zwanej reformy agrarnej zwróconą będzie uwaga na jakość ziemi tak przy większych, jako też i mniejszych własnościach.

Jest to jeden z drobnych szczegółów, ale już teraz należy zwrócić uwagę czynników decydujących na przyszłość.

Henryk Karczewski.

Uwagi na czasie. *)

Rolnikom w ogólności, w szczególności zaś właścicielom dóbr i dzierżawcom zagraża dochodzenie ze strony państwa polskiego rozmaitych należytości rządowych, przeszłych z nieboszczki Austryi drogą sukcesyi na państwo polskie. Należytości z czasów austr. zaczynają też władze ściągać, co rolnicy nader dotkliwie odczują, a to z następujących powodów.

Jak wiadomo, za czasów inwazyi ukraińskiej celem władz ukraińskich było materyalne podkopanie dworów, t. j. właścicieli dóbr i dzierżawców. Cel ten też w całej pełni został osiągnięty. Wszystkie prawie dwory tam, gdzie stopa ukraińska stanęła, są wyrabowane i wyniszczone. Co zatem warstwa ta zyskała w czasie wojny światowej, to wskutek wojny ukraińsko-polskiej straciła, tem bardziej, że wszelkie dochody w czasie wojny uzyskane obróciła na inwestycye.

Zrozumiałem tedy jest, że należytości rządowe rozmaitego rodzaju, zalegające z czasów austryackich, w razie ściągania ich podkopałyby jeszcze znaczniej smutny materyalny stan tej klasy ludności, co byłoby w dysharmonii z uznaną przez cały świat zasadą niesienia pomocy rolnikom, stanowiącym fundament każdego państwa.

Nie żąda się jednak, by państwo nowe darowało wierzytelności przypadłe na nie drogą sukcesyi po Austryi, chodzi jedynie o to, aby te ciężary nie były dotkliwe.

Dotkliwość tedy da się bardzo łatwo usunąć.

Prawie każdemu z tej warstwy społecznej należą się od byłego państwa austr.-węg. grube sumy z tytułu odszkodowań i z tytułu świadczeń wojennych, który to dług przechodzi również na państwo polskie; niejeden ma dość znaczne sumy uchwalone, lecz dotąd nie wypłacone. Państwo tedy jest wierzycielem i dłużnikiem w jednej osobie.

Wskazanem by tedy było, by rolnicy, mający płacić należytości rządowe z czasów austr., mogli po wykazaniu władzy skarbowej swych wierzytelności do państwa austr. potrącić swój dług ze swoją wierzytelnością, a wówczas każdy rolnik spełniłby swój obowiązek płatniczy, a tem samem i państwo polskie, jako sukcessor monarchii austr.-węg., spełni częściowo swój obowiązek wobec obywateli rolników.

W tym wypadku państwo nie miałoby przy tym obrachunku żadnych trudności technicznych z uwagi na to, że władze skarbowe mogłyby być zawsze w urzędowym kontakcie z władzą asygnującą i wypłacającą długi po Austryi.

Myśl rzucam i żywię nadzieję, że myśl ta się przyjmie i sprowadzi odpowiednią ulgę nam rolnikom

D. J. z Sokalskiego.

*) Do uwag tych dodajemy, że sprawa nie wydaje się być możliwa do uregulowania w myśl powyższego wniosku, przynajmniej na razie t. zn dopokąd komisye odszkodowań wojennych nie przeprowadzą swych dochodzeń co do zupełności poniesionych strat tytułem szkód i świadczeń wojennych. *Przyp. Red.*

Poradnik gospodarczy.

(Pytania i odpowiedzi).

Pytanie 2. Mam u siebie w ogrodzie grzyby w rodzaju olbrzymiej purchawki, śnieżno, białej, ogromnych rozmiarów, dochodzi bowiem do 1 m obwodu. Corocznie w połowie sierpnia stale w jednej tylko połaci ogrodu pokazuje się 4—6 takich białych kul, które na tle zieleni trawnika bardzo piękny przedstawiają widok. Po dojrzeniu wysuszyłem kilka okazów, zwłaszcza jeden piękny, który był przeznaczony do gabinetu nauk przyrodniczych, jednak wskutek inwazyi został częściowo zniszczony. Proszę o łaskawą odpowiedź, czy to grzyb jadalny i jak się nazywa? *H. S.*

Pytanie 3. W półcieniu pod drzewami przez kilka już lat wyrasta wczesną wiosną roślina, zupełnie podobna do podbiału lekarskiego (*Petasites officinalis*). W kwietniu pokazuje się najprzód kwiat purpurowy, ułożony w długie grono na półmetrowej łodydze, wprost ze ziemi wyrastającej, a blaszka liściowa na wiosnę dość nikła, obecnie w lecie dochodzi do 1 m średnicy. Czy to podbiał lekarski tak wielkich rozmiarów, czy inna roślina? *H. S.*

Rozmaitości.

Prawdziwy smak mleka. Na posiedzeniu niemieckich przedsiębiorców obrotu mleczywem w Magdeburgu rozprawiano nad kwestyą nieczystości mleka i jego konserwowania. W tej sprawie zabrał głos między innymi prof. Schlossmann i twierdził, że mleko przyjmuje bardzo łatwo woń i smak innych rzeczy mleko zanieczyszczających lub w pobliżu się znajdujących. Na potwierdzenie tego wykonał próbę następującą: Czyste zupełnie mleko dał do picia osobom, na zebraniu się znajdującym, którzy nie mieli żadnej wiadomości o sposobie zdojenia mleka. Po wypiciu oświadczyli niemal wszyscy, że mleko to nie ma właściwego mlecznego smaku. Skoro potem prof. Schlossmann wrzucił małe ziarenko krowiego kału do mleka, wówczas wszyscy potwierdzili, że teraz jest właściwy smak mleka. Prof. Schlossmann twierdził, żeśmy się tak przyzwyczaili przez całe generacye do brudnego mleka, iż nie mamy pojęcia, jak ma smakować czyste mleko, uważając smak gnoju za prawdziwy smak mleka, i że tak się ma rzecz z wieloma innymi środkami spożywczymi.

Upadek wydajności pracy. *Berliner Tageblatt* komunikuje szereg danych, świadczących o nadzwyczajnym upadku wydajności pracy w Niemczech. N. p. w warsztatach kolejowych dróg żelaznych prusko-heskich pracowało przed wojną 70.300 osób, na początku r. 1918 — 140.140, ale wydajność pracy przedstawia się wprost odwrotnie: o ile latem r. 1918 reperowano tygodniowo przeciętnie 950 parowozów, ta sama cyfra w początkach r. 1919 wyniosła już tylko 680. Należy zwrócić uwagę, iż drogi żelazne, jako instytucye rządowe, rozporządzają jeszcze bardzo znacznemi zapasami wszelkiego rodzaju materyałów. Zato przemysł prywatny cierpi nietylko wskutek upadku wydajności pracy, ale i wskutek szeregu trudności technicznych. Jedna z największych fabryk parowozów w północnych Niemczech, której nazwy *Berliner Tageblatt* nie wymienia, która dotychczas produkowała około 25 parowozów miesięcznie, w grudniu r. z. nie mogła zbudować ani jednego parowozu, pomimo, że ilość robotników w oddziale budowy lokomotyw uległa znacznemu zwiększeniu.

Nakładem Towarzystwa Gospodarskiego. Z drukarni »Ossolineum« we Lwowie Odpowiedzialny redaktor: Bronisław Janowski.